

Ο ΝΑΟΣ ΤΟΥ ΣΟΛΟΜΩΝΤΟΣ*

ΥΠΟ

ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΗΛΙΑ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗ

ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΟΣ

ΕΠΙΜΕΛΗΤΟΥ Ε. Μ. ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟΥ

Πρὸ τοῦ ναοῦ, εἰς ἐλαχίστην ἀπόστασιν ἀπὸ τῆς προσόψεως, σχεδὸν προσκεκολλημένοι ἐπ' αὐτῆς, ἴσταντο προκαλοῦντες τὸν θαυμασμόν ὄλον, οἱ δύο μυστηριώδεις κίονες, Ἰαχοῦμ καὶ Βοᾶζ, σημαίνοντες εἰς τὴν ἔβραϊκὴν, «Κατόρθωσις» καὶ «Ἰσχὺς». Συνήθως ἐρμηνεύονται καὶ τὰ δύο ὀνόματα μαζὺ ὡς «ἐγκατέστησε δύναμιν ἐν αὐτῷ», ἢ κατὰ τὴν ἐκδοχὴν τοῦ Renan ἐφ' ἑκάστου ἐξ αὐτῶν ὑπῆρχε τὸ ἡμισυ ἐπιγραφῆς σημαίνουσης «εἶθε ὁ διπλοῦς κίων νὰ μείνῃ σταθερῶς εἰς τὴν θέσιν του», καὶ ἐκ τῶν κυρίων λέξεων Ἰαχοῦμ=Stet, Βοᾶζ=in Robore προέκυψαν καὶ αἱ ἀντίστοιχοι ὀνομασίαι τῶν φερουσῶν αὐτὰς κίωνων¹.

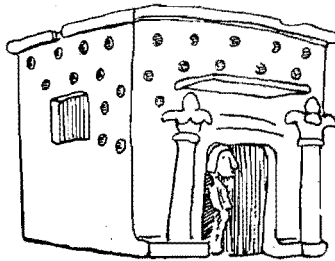
Τῶν ὑπ' ὄψει κίωνων δὲν διαθέτομεν, ὡς καὶ διὰ τὰ λοιπὰ μέρη τοῦ ναοῦ, παρὰ μόνον σκοτεινὰς περιγραφάς. Πάντως ἐξ ὧσων τεκμαιρόμεθα, ἢ ἀρχιτεκτονικῆ αὐτῶν διάταξις, ὡς δύο στύλων μὴ φερόντων οὐδὲν φορτίον, μὴ ἀνταποκρινομένη ἐπομένως εἰς οὐδεμίαν ὀρθολογιστικὴν σκέψιν, εἶναι αὐτόχρημα παραδόξος. Ἡ ἔμπνευσις, μὴ εὐρίσκουσα ἀπήχησιν εἰς ὅσα εἶδομεν περιγραφόμενα εἰς τὴν Σκηνήν, δὲν ἔχει οὔτε θρησκευτικόν, οὔτε λειτουργικὸν χαρακτῆρα διὰ τὴν ἐπίσημον Ἰουδαϊκὴν θρησκείαν. Ὡστε μᾶλλον, εἰς φοινικικὰ πρότυπα δέον νὰ ἀναζητήσωμεν αὐτήν, ἅτινα ἀπεμιμοῦντο τοὺς δευκορύφους ὀβελίσκους, τοὺς ὀρθουμένους πρὸ τοῦ πυλῶνος κάθε αἰγυπτιακοῦ ναοῦ. Πλὴν τῶν προορηθέντων ὀβελίσκων, προφανῶς μυστηριακῆς σημασίας, οἵτινες ἀποτελοῦν σαφεῖ ἀρχιτεκτονικὴν ἔνδειξιν καὶ ἴστανται ἄλλοι μὲν ἐπὶ τόπου, ἄλλοι δὲ κοσμοῦν τελειῶς ἀνεδαφικῶς τὰς πλατείας μερικῶν εὐρωπαϊκῶν πρωτευουσῶν, ἔχομεν πρὸς μελέτην τῆς προελεύσεως τῶν χαλκίωνων στηλῶν τοῦ ναοῦ, διάφορα ἄλλα ἀρχαιολογικὰ εὐρήματα π. χ. πολυπληθεῖς ἀναθηματικὰς στήλας πρὸς τιμὴν τῆς Τανίτ, εὐρεθείσας εἰς τὰ ἑρείπια τῆς Καρχηδόνος, εἰς ἃ, παρὰ τὰς στοιχειώδεις ὄλως ἀναγλύφους παραστάσεις, ὑπενθυμιζούσας ναῖσκον ἐκ τοῦ ἀετώματος αὐτοῦ,

* Συνέχεια ἀπὸ σελ. 115.—Εὐχαρίστως ἀναφέρω τὴν σχετικὴν μὲ τὰ γραφόμενα ἀνακοίνωσιν τῆς κ. Μ. Σωτηρίου, γενομένην εἰς τὴν Ἐταιρείαν Βυζαντινῶν Σπουδῶν, ἐπὶ τῆς σπανίας παραστάσεως τῆς Σκηνῆς τοῦ Μαρτυρίου καὶ τῶν ἐν αὐτῇ σκευῶν, ὡς καὶ τῆς Κιβωτοῦ τῆς Διαθήκης, τοιχογραφίας κοσμοῦσης τὴν κόγχην τοῦ παρεκκλησίου τοῦ Μωϋσέως, τῆς Μονῆς τοῦ Ὁρους Σινᾶ.

1. G. Perrot et Ch. Chipiez, Histoire de l'Art dans l'Antiquité T. IV, σελ. 314, ὑποσημείωσις. Κατὰ Benzinger (op. cit.) σελ. 329, ἦσαν τὰ σύμβολα τοῦ Ἡλίου καὶ τῆς Σελήνης. Ὁ εἰς ἐκ τῶν δύο κίωνων ἀναφέρεται καὶ εἰς Δ' Βασιλ. ΙΑ' 14, ὅπου ἐστάθη ὁ Ἰωᾶς ἀναγορευθεὶς βασιλεὺς, καὶ ὁ Ἰωσίας ὁμοίως διὰ τὰ ἀναγνώσῃ τὸ νέον βιβλίον (Δευτερονόμιον) Δ' Βασιλ. ΚΓ' 3.

εἰκονίζονται δύο ἐλεύθεροι κίονες πρὸ αὐτοῦ, μὲ βάσιν, δικτυωτὸν κορμὸν καὶ σφαιρικὸν κιονόκρανον, φέρον δύο κερατοειδεῖς προεξοχάς¹.

Ἐπίσης, εἰς τὸ Μουσεῖον τοῦ Λούβρου διατηρεῖται πῆλινον ὁμοίωμα ναυδρίου, εὑρεθὲν εἰς τὸ Ἰδαλίον τῆς Κύπρου, ἴσως ἀφιέρωμα εἰς τὴν Ἀστάρτην, παρουσιάζον ὁμοίως δύο κίονας ἐκατέρωθεν τῆς εἰσόδου, ὧν τὰ κιονόκρανα ἀναπτύσσονται εἰς καλάθους, φέροντας πλούσια φυτικά κοσμήματα, ἀδυνατοῦντα λόγῳ τῆς μορφῆς των νὰ φέρουν τὸ βάρος, ὑλικὸν καὶ αἰσθητικόν, οἰουδήποτε ἐπιστυλίου ἢ οἰασδήποτε δοκοῦ. Περὶ προστεγασματος ἢ αὐλαίας, ἴσως τὸ ζήτημα θὰ ἐγίνετο συζητήσιμον, ἀλλὰ τότε πρὸς τί ὁ ὄγκος τῶν κίωνων ἐφ' ὅσον δύο ἀπλοὶ καὶ ραδινοὶ ξύλινοι στυλί-

Σχ. 8. Πῆλινον πρότυπον
ναῖσκου ἐξ Ἰδαλίου Κύπρου.
(Μουσεῖον τοῦ Λούβρου)
(G. Perrot et Ch. Chipiez.
Histoire de l'Art. T. IV σελ. 277
Ad. Lods. Israël. σελ. 300).

σκοι, θὰ ἦσαν περισσότερον συνεπεῖς εἰς τὰς ἀπλᾶς αὐτὰς ἀρχιτεκτονικὰς ἀνάγκας; ² (Σχ. 8).

Τέλος μία ἐπιτυχὴς ἀνασκαφὴ εἰς Ρώμην, τῷ 1882, εἰς τὸ κοιμητήριον Ad Duos Lauros, παρὰ τὴν Via Labicana, εἰς τὰ ἔρειπια ἑνὸς cubiculum μεταξὺ ἄλλων συντριμμάτων ἀνεῦρεν ἕν ἐνδιαφέρον ὄστρακον. Εἶναι ὁ πυθμὴν ἐκλίνοιο κτύπελλον παριστάμενος τὸν ναὸν τῆς Ἱερουσαλήμ διὰ ἐντελῶς φανταστικὴν μορφήν, ἀλλ' εὐκόλως ἀναγνωριζόμενον ὡς ἐκ τῆς ἐπταφώτου λυχνίας τῆς συνοδευούσης αὐτόν, καὶ τῆς σχετικῆς ἐπιγραφῆς. Τὸ κύπελλον αὐτό, χρονολογούμενον, ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ Γ' ἢ ἀρχῶν Δ' αἰῶνος μ. Χ. δικαίως, δὲν ἠδύνατο νὰ δώσῃ τὴν ἀληθοφανῆ ὄψιν τοῦ ναοῦ. Πάντως ἀναφερόμενον εἰς τὴν παράδοσιν τοῦ ναοῦ τοῦ Σολομώντος, παρὰ εἰς τὴν μνήμην τοῦ ναοῦ τοῦ Ἡρώδου ὃν φαίνεται μᾶλλον ὅτι θέλει νὰ ἀναπαραστήσῃ τὸ κύπελλον, μᾶς παρουσιάζει ἀνευδοιάστως ἔμπροσθεν τῆς προσόψεως, καὶ

1. G. Perrot et Ch. Chipiez. (op. cit), t. IV, σελ. 291.

2. Ad. Lods. Israël, σελ. 300.

δὴ ἐκατέρωθεν αὐτῆς λόγῳ τῆς συμβατικῆς προοπτικῆς, εὐκρινῶς τὰς δύο στήλας, χρώματος μελανοῦ, διαφερούσας τῶν ἐρυθρῶν κίωνων τῆς προστάσεως καὶ τῶν λευκῶν τῆς γύρωθεν στοᾶς¹.

Ἐπίσης ἐν κείμενον τοῦ Ἡροδότου (II, 44) μᾶς πληροφοροεῖ, ὅτι ὁ ἱστορικός, κατὰ τὸ εἰς Τύρον ταξειδίον του, εἶδε πρὸ τοῦ ναοῦ τοῦ Μελκάρτ - Ἡρακλέους, δύο ὁμοίους κίονας, «στήλας», τὸν ἓνα ἐκ «χρυσοῦ ἀπέφθου» τὸν δὲ ἕτερον «ἐκ σμαράγδου λίθου λάμποντος τὰς νύκτας μέγαθος».

Χάρις εἰς τὰ ἀνωτέρω μεταξὺ ἄλλων παραδείγματα, ἡ ὕπαρξις τοῦ Ἰαχοῦμ, καὶ τοῦ Βοᾶξ δὲν εἶναι πλέον τόσον μυστηριώδης ὅσον ἀρχικῶς ἐφαίνετο, χωρὶς ὅμως καὶ νὰ μᾶς εἶναι ἐφικτὸν διὰ μιᾶς ἐξωτερικῆς μελέτης νὰ διεισδύσωμεν βαθύτερον εἰς τὴν πραγματικὴν ἐσωτερικὴν ἢ μυστηριακὴν ἔννοιαν αὐτῶν. Ἡ περιγραφή των, ὡς ἐξάγεται ἐκ τῶν Γ' Βασ. (Ζ' 3-9) καὶ Β' Παραλ. (Γ' 15-17) καὶ (Δ' 12-13) εἶναι ἡ ἀκόλουθος: Ἐκ χυτοῦ χαλκοῦ, δηλ. ὄρειχάλκου ὕψους 18 καὶ περιφερείας 12 πηχ. ἀντιστοιχοῦσης πρὸς 4 πηχ. περίπου διάμετρον, εἶχον πάχος 4 δακτύλων. Τὰ κιονόκρανα αὐτῶν, σφαιρικοῦ σχήματος ἔφερον ἀνάγλυφον διακόσμησιν ἐν εἶδει πλέγματος καὶ διακοσίους καρπούς ροιᾶς, εἰς δύο ἄλλεπαλλήλους σειράς, ἕξ ἑκατὸν ἑκάστη. Τὸ ὕψος τοῦ κιονοκράνου ἦτο 5 πηχ., ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐστηρίζετο δεύτερον τοιοῦτον, ὕψους 4 πηχ. ὑπὸ μορφὴν ἐσχηματοποιουμένου κρίνου. Μᾶς εἶναι γνωσταὶ τέσσαρες ἀπόπειραι ἀναπαραστάσεως αὐτῶν, χωρὶς νὰ παρατηροῦνται κοινὰ σημεῖα μεταξὺ αὐτῶν. Τὸ πρόβλημα ἐξακολουθεῖ μορφολογικῶς καὶ ἱστορικῶς τοῦλάχιστον παραμένον ἄλυτον (Σχ. 9). Ὁ χαλκὸς ὁ χρησιμοποιηθεὶς διὰ τὴν κατασκευὴν τῶν δύο στηλῶν ὡς καὶ τῶν λοιπῶν ἀντικειμένων, κατὰ τὸ Β' Βασιλ. Η', 8, (κατὰ τοὺς Ο'), ἐλήφθη ὡς λάφυρον ὑπὸ τοῦ Δαυὶδ κατὰ τὴν ἐκστρατεῖαν του κατὰ τῶν πόλεων τοῦ Ἀδρααζᾶρ βασιλέως τοῦ Σουβᾶ.

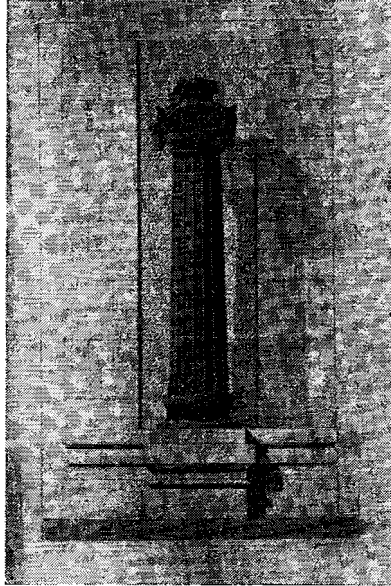
Πάντοτε ἐντὸς τοῦ πλαισίου τῆς μωσαϊκῆς παραδόσεως, εἰς τὸ αἶθριον τοῦ ναοῦ ὑπῆρχον, ὡς καὶ εἰς τὴν Σκηνὴν τοῦ Μαρτυρίου, τὰ αὐτὰ χρήσιμα ἀντικείμενα διὰ τὴν λατρείαν, ἀλλὰ κατὰ πολὺτελειοποιημένα. Ἄπαντα ἦσαν δημιουργήματα τοῦ μεγαλοφυοῦς ἀρχιτέκτονος Χιράμ.

Εἰς τὸ κέντρον εὐρίσκετο τὸ θυσιαστήριον τῶν ὀλοκαυτωμάτων, ἐπενδεδυμένον μὲ φύλλα χαλκοῦ, φέροντα ἀναγλύφους παραστάσεις. Αἱ διαστάσεις αὐτοῦ 20×20×10 πηχ. ἀνταπεκρίνοντο εἰς τὸ πλῆθος τῶν θυσιῶν αἵτινες προσεφέροντο εἰς τὸν Ἰερωβᾶ καθ' ἑκάστην, καὶ κυρίως κατὰ τὰς ἑορτάς. Ἐπ' αὐτοῦ ἔκαιόντο πάντα τὰ λίπη, καὶ ὅσα ἐκ τῶν κρεάτων δὲν ἐχρησίμευον ὡς τροφή τῶν ἱερέων ἢ τῶν προσφερόντων τὴν θυσίαν (Β. Παραλ. Δ', 1).

1. G. Perrot et Ch. Chipiez (op. cit.), t. IV, σελ. 292. De Rossi. Bollentino di Archeologia Christiana, 1882, σελ. 137-158. πίν. VII, 1. De Rossi, Archives de l' Orient Latin, (t. II. 1884) μετὰ χρωμ. εἰκόνας.

Ἄριστερά (;) τοῦ βωμοῦ, καὶ δὴ μεταξὺ βωμοῦ καὶ ναοῦ ἀλλὰ πρὸς Ν., ἢ ἴσως δέον νὰ ἀναγνωσθῇ ἀπλῶς, μεταξὺ θυσιαστηρίου καὶ ναοῦ, ὡς ἦτο καὶ εἰς τὴν Σκηνὴν τοῦ Μαρτυρίου, εἶχε τοποθετηθῆ ἡ Χυτὴ ἢ Χαλκὴ θάλασσα, ἐκτὸς ἐὰν ὁ Βασιλικὸς Θρόνος ἢ ἄλλο τι μὴ κατονομαζόμενον ὑπὸ τῶν κειμένων, ἐχρησίμευεν ὡς πᾶρισσον τῆς ἀσυμμέτρου αὐτῆς διατάξεως.

Λόγῳ τοῦ πρωτοφανοῦς μεγέθους της, ὁ Χιράμ εἶχεν ἀναγκασθῆ νὰ τὴν χύσῃ εἰς αὐτὸ τοῦτο τὸ ἀργιλωδες ἔδαφος τῶν ὄχθων τοῦ Ἰορδάνου,

Σχ. 9. Χαλκὴ Στήλη τοῦ Ναοῦ τοῦ Σολομῶντος.

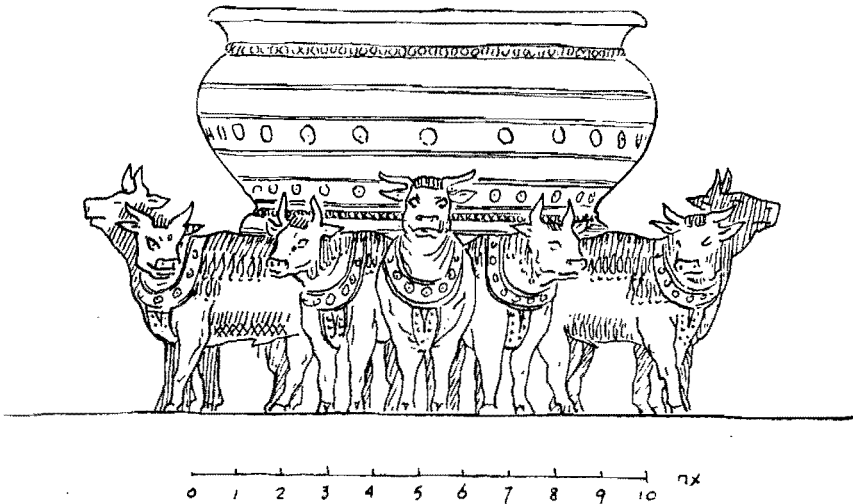
(Αναπαράσταση Ch. Chipiez)

(G. Perrot et Ch. Chipiez. Histoire de l'Art.

T. IV, σελ. 318. Πίναξ VI).

μεταξὺ Σοκκῶθ καὶ Σαρηθαθᾶ (ἢ Σειρά). Ἀπετελεῖτο ἀπὸ ἓνα πελώριον κρατῆρα μορφῆς ἀνοικτοῦ κάλυκος κρίνου, 10 πηχ. διαμέτρου καὶ 5 πηχ. ὕψους, πάχους δὲ μιᾶς παλάμης, ὥστε ἡ χωρητικότης της νὰ ἀνέρχεται εἰς 3.000 βαίθ (110 μ³) (Β' Παραλ. Δ' 5) ἢ 2000 βαίθ (72 μ³), (I Rois, 7,26, κατὰ μετάφρασιν Segond). Κατὰ τὸν Benzinger (Hebr. Archäologie, σελ. 218-219), ἡ διδομένη χωρητικότης τῶν 2000 βαίθ εἶναι ἐσφαλμένη, διότι θεωροῦντες ἐσωτερικὰς διαστάσεις τῆς Θαλάσσης D=10 πηχ. =5.00 μ. H=5 πηχ.=2.50 μ., τότε διὰ μὲν κυλινδρικήν μορφήν Vκ=49.062 λίτρας, διὰ δὲ ἡμισφαιρικήν, V σφ.=32.707 λίτρας, τιμὰς πόρρω ἀπεχούσας τῆς

ἀντιστοιχίας 2.000 βαίθ ἢ 72.800 λιτρῶν. Πολλῶ δὲ μᾶλλον, ἐὰν θεωρήσωμεν ὡς ἀληθοφανεστέραν τὴν διδομένην εἰς Β' Παραλ. Δ' χωρητικότητα τῶν 3.000 βαίθ = 109.200 λιτρῶν. Ἡ προφανῆς ἀνακολουθία ἀφίνει τὸ πρόβλημα ἄλυτον. Κατὰ τὴν ἐξωτερικὴν τῆς ἐπιφάνειαν, δύο σειραὶ κολοκύνθων ἀναγλύφων, δέκα ἀνὰ πῆχυν, ἦσαν αὐτοφρεῖς μὲ τὸ σύνολον. Ὀλόκληρος ὁ χάλκινος κρατὴρ τῆς Θαλάσσης, ἐστηρίζετο ἐπὶ τεσσάρων δμάδων βοῶν ἐκ τριῶν ἐκάστης, προσβλεπουσῶν πρὸς τὰ τέσσαρα σημεῖα τοῦ ὀρίζοντος. Ἐντὸς δὲ αὐτῆς διετηρεῖτο τὸ ἡγιασμένον ὕδωρ διὰ τοὺς καθαρισμοὺς καὶ τὴν πλύσιν τῶν θυσιαζομένων ζῶων. (Σχ. 10). Ἡ ἀντλησις πρέπει νὰ ἐγίνετο διὰ φορητῆς ἢ ἡμιμονίμου κλίμακος, δι' ἧς ἐλάμ-

Σχ. 10. Ἡ Χυτή ἢ Χαλκὴ Θαλάσσα. (Κατὰ B. Stade).

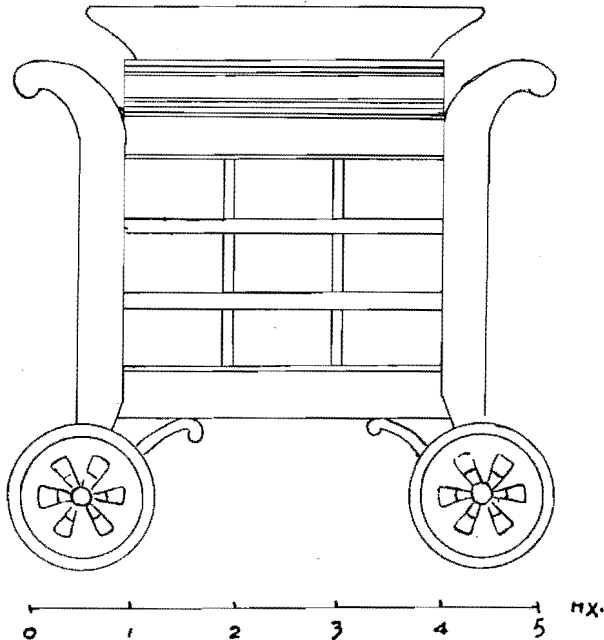
(Benzinger. Hebraische Archäologie, σελ. 218).

βανον ὅσον ὕδωρ ἐχρειάζετο οὐχὶ διὰ τὴν ἀπ' εὐθείας χρῆσιν, ἀλλὰ διὰ τὴν πλήρωσιν δέκα κινητῶν ἐπὶ τροχῶν λουτήρων, ἀφ' ὧν ἡ λήψις ἦτο εὐκολωτέρα. Ἐκαστος τούτων λεγόμενος *μεχωνώθ*, ἐφέρετο ἐπὶ τετραγώνου βάσεως ἐπίσης χαλκίνης μὲ ἀναγλύφους παραστάσεις λεόντων, βοῶν, Χερουβεὶμ, παισιουμένων ὑπὸ πλοχμῶν καὶ ἀνθέων, δυνάμενος δὲ νὰ μετακινηθῇ ἐπὶ τεσσάρων χαλκίνων τροχῶν. (Σχ. 11) Ἡ κυρίως λεκάνη ἦτο κυλινδρική, 4 πῆχ. διαμέτρου καὶ 1 πῆχ. βάθους, χωρητικότητος δὲ 40 βαίθ ἢ 1,5 μ³ περίπου. Τὸ ὀλικὸν ὕψος αὐτῶν ἦτο 6 πῆχ. καὶ τὸ πλάτος 4 πῆχ. ἐπὶ 4 πῆχ. μήκους, τέσσαρα δὲ εἰδικὰ ἐλάσματα, οἱ *ὤμια* ἀνὰ ἓν εἰς ἐκάστην γωνίαν, ἐβοήθουν διὰ τὴν δι' αὐτῶν ἐξάσκησιν ὥσεως ἢ ἔλξεως, ὑπὸ ὑπηρετῶν τοῦ ναοῦ (Ναθινίμ). Δέκα τὸν ἀριθμόν, τοιοῦτοι λουτήρες, εὐρίσκοντο κανονικῶς

διατεταγμένοι εἰς δύο στοίχους ἀπὸ πέντε, δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ τοῦ ἄξονος, πρὸ τοῦ θυσιαστηρίου, σχηματίζοντες εὐχάριστον προοπτικὴν, εἰς τὸ βάθος τῆς ὁποίας ὑψοῦτο ὁ βωμός, με τὸν ὄπισθεν μεγαλοπρεπέστατον ναόν.

Ταῦτοχρόνως μετὰ τὰ ὀγκώδη ἀντικείμενα, ἐχύθη καὶ πλῆθος σκευῶν χαλκίνων, ὡς κρεαγρῶν, πυραγρῶν, κλπ. διὰ τὴν ἀπρόσκοπτον διενέργειαν τῶν θυσιῶν. Τόσος δὲ ἦτο ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν, ὥστε ὁ Σολομὸν οὐδὲως ἠσχολήθη εἰς τὸ νὰ ἐλέγξῃ τὸ βάρος τοῦ χρησιμοποιηθέντος χαλκοῦ.

Γνωρίζοντες ἤδη ἀπὸ τοῦ προηγουμένου κεφαλαίου τὸ περιεχόμενον

Σχ. 11. Χάλκινος Λουτήρ. (Κατὰ R. Kittel).

(Benzinger. Hebraische Archäologie, σελ. 218).

τῆς Σκηνῆς τοῦ Μαρτυρίου, δὲν θὰ δυσκολευθῶμεν νὰ παρακολουθήσωμεν τὴν σύντομον περιγραφὴν τῶν ἐν τῷ ναῷ περιλαμβανομένων ἀντικειμένων. Ἐκεῖ ἦσαν ἡ χρυσοῦ τράπεζα προθέσεως, δέκα ἐπτάφωτοι λυχνίαι, εἰκονίζουσαι τοὺς πλανήτας, ἀνὰ πέντε δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ, καὶ εἰς τὸ βάθος, πρὸ τοῦ καταπετάσματος, τὸ θυσιαστήριον. Μόνη διαφορὰ ὅτι τὸ ξύλον ἀκακίας εἶχεν ἀντικατασταθῆ ὑπὸ ξυλείας κέδρου, καὶ τὸ σύνολον τῆς συλλήψεως καὶ ἐκτελέσεως τῆς διακοσμήσεως ἔπρεπε νὰ ἦτο κατὰ πολὺ λαμπρότερον τῆς τῶν μωσαϊκῶν χρόνων. Ἐπίσης ὁ θησαυρὸς τοῦ ναοῦ εἶχε

πλουτισθῆ μετὰ πλῆθος ἄλλων σκευῶν, χρησίμων διὰ τὴν διεξαγωγὴν τῆς λατρείας, σπονδειῶν, κυθίσκων, λαβίδων, μαχαιρῶν, κ. ἄ., πάντων ἕξ ὀλοσώμου χρυσοῦ.

Εἰς δὲ τὸ θησαυροφυλάκιον τοῦ Οἴκου τοῦ Κυρίου, κατετέθη ὅ,τι ἄλλο πολύτιμον μέταλλον ἢ τίμιος λίθος ἐπερίσσευσαν ἕκ τῆς πλουσίας προικοδοτήσεως τοῦ ναοῦ ὑπὸ τοῦ πατρὸς τοῦ Σολομῶντος, Δαυὶδ.

Τὸ ἄδυτον, ἔπρεπε νὰ περιεῖχε κατὰ τὴν παλαιὰν παράδοσιν μόνον τὴν σελτὴν Κιβωτὸν τῆς Διαθήκης, ὑπὲρ τὴν ὁποίαν ὅμως τὰ ἄγρυπνα Χερουβείμ κατεσκευάσθησαν ἕξ ἀργελαίας, ἐπίχρυσα, ὑπερφυσικοῦ μεγέθους 10 πῆχ. ὕψους, καὶ τῶν ὁποίων αἱ πτέρυγες εἶχον μῆκος 5 πῆχ. ὥστε, ἐνῶ διὰ τῆς μᾶς ἕξ αὐτῶν ἤγγιζον τὸν πλευρικὸν τοῖχον, διὰ τῆς ἄλλης ἔβανον τὴν ἀντίστοιχον πτέρυγα τοῦ συζυγοῦς των εἰδώλου, σχηματίζοντα μίαν μυστηριακὴν θολίαν, μεγαλοπρεπὲς καὶ πλήρες ἐννοίας κιβώριον, ὑπὸ τὸ ὁποῖον ἡ Κιβωτὸς θὰ εὗρισκε τὴν μᾶλλον ἀρμόζουσαν θέσιν της, ἐτοιμὴ νὰ ὑποδεχθῆ τὸν Κύριον, τὸν Ἅγιον Σαβαώθ.

Καὶ οὕτω ἐπερατώθη ἡ μεγαλειώδης κατασκευὴ, ἡ ὁποία ἐξεκολάφθη μὲν εἰς τὸν νοῦν τοῦ προφητὰνακτος Δαυὶδ, ἀλλὰ ἠνδρώθη χάρις εἰς τὰς ἀόκνους προσπάθειάς τοῦ Σοφοῦ Σολομῶντος. Ἀλλὰ μετὰ τοῦ ἐργοδότου, ὀφειλομένον νὰ ἀπονεύωμεν χάριτας καὶ εἰς τὸν συμπαραστάτην του καὶ πρωτεργάτην τοῦ κτηρίου τοῦ Ναοῦ καὶ τῶν ἐν αὐτῷ σκευῶν. Παραλείποντες τὴν συμβολὴν τοῦ ἀρχιτέκτονος Χιράμ τοῦ Τυρίου, θὰ ἀφίναμεν πολλὰ σκοτεινὰ σημεῖα εἰς τὴν σύνθεσιν καὶ γενικὴν διάταξιν ἐνὸς κτίσματος καινοφανοῦς εἰς μίαν φυλὴν νομάδων, καὶ θὰ μᾶς ἦτο ἀδύνατον νὰ ἐξηγήσωμεν πῶς ἀποτόμως ἡ νηπιώδης ἀρχιτεκτονικὴ τοῦ λαοῦ τούτου, ἀνῆλθε τὰς βαθμίδας ποῦ ὀδηγοῦν εἰς τὸ ἀριστούργημα. Ἐὰν δὲν ὑπῆρχε τὸ ἔξωθεν πνεῦμα, ὃ ἰθύνων νοῦς καὶ ἡ στιβαρὰ χεῖρ, μοιραίως ξένου πρὸς τὰς Ἰουδαϊκὰς συνηθείας ἀρχιτέκτονος, φεῦ, ὃ ὀραματισμὸς τοῦ Σολομῶντος θὰ ἐκαλύπτετο ἀπὸ τὰς νεφέλας τῆς λήθης. Μόνον ἡ συνεργασία ἀνδρός, πεπειραμένου εἰς παρομοίαν κατασκευὰς εἰς τὴν γενέτειράν του Φοινίκην, ὅπου θὰ ἐξέμαθε κατὰ τὸν σκληρὸν τρόπον τῆς ἐποχῆς ἐκείνης τὰς ἀρχὰς τῆς Τέχνης του, ἦτο δυνατόν νὰ φέρῃ εἰς πέρας τὸ πολλαπλοῦν καὶ δύσκολον τοῦτο ἔργον.

Ὅταν τὰ πάντα εἶχον ἐτοιμασθῆ καὶ δὲν ἀπέμενε παρὰ ἡ τέλεις τῶν ἐπισήμων ἐγκαινίων, καὶ ἐνῶ ἀφ' ἑτέρου ἐπλησίαζε ἡ ἑορτὴ τῆς Σκηνοπηγίας, μεγάλης Ἑθνικῆς ἐπετείου τῶν Ἑβραίων, ἀπεφασίσθη ὅπως χάρις εἰς τὴν εὐτυχεῖ συγκυρίαν ταυτισθοῦν αἱ δύο ἀναμενόμεναι πανηγύρεις. Οὕτω τὸ χαρμόσυνον γεγονός ὠρίσθη διὰ τὸν ἕβδομον μῆνα Ἀθανίν, ἀντιστοιχοῦντα πρὸς τὸν ἰδικὸν μας Σεπτέμβριον, τοῦ 11ου ἔτους τῆς βασιλείας τοῦ Σολομῶντος, ἦτοι τῷ 961 π. Χ. (Κατὰ τὸ Γ' Βασιλ. Η', Ι, μετὰ εἰκοσιν ἔτη ἀπὸ τῆς ἐνάρεξως τῶν ἐργασιῶν). Ὅπως δὲ μᾶς ὑποδεικνύουν διάφοροι

πηγαί, δυνάμεθα νὰ συμπεράνωμεν πῶς περίπου διεξήχθη ἡ λαμπρὰ αὐτὴ τελετὴ¹.

Ὁ σοφὸς Σολομὼν διὰ νὰ προσδώσῃ μεγαλύτεραν ἀξίαν εἰς τὰ ἐγκαί-
νια τοῦ ναοῦ καὶ μεταχειρισθῆ αὐτὰ ὡς δεῖγμα τῆς συγκεντρωτικῆς πολιτι-
κῆς του προσπαθείας, εἶχε καλέσει ἐπισήμως ὄλους τοὺς ἀρχηγοὺς τῶν δώ-
δεκα φυλῶν τοῦ Ἰσραήλ, τοὺς πρεσβυτέρους τῶν πόλεων καὶ πολιχνῶν, τοὺς
γενάρχας τῶν χωριῶν καὶ συνοικισμῶν, ἀπὸ εἰσόδου Ἡμᾶθ μέχρι χειμάρ-
ρου Αἰγύπτου. Πλήθη λαοῦ ἀφ' ἑτέρου, εἶχον συρρεύσει ἐξ ἰδίας πρωτο-
βουλίας, ἐπωφελοῦμενα τῆς εὐκαιρίας ὅπως γνωρίσουν τὴν πρωτεύουσαν καὶ
τὰ θαυμαστά της, καταλύοντα εἰς τοὺς οἴκους τῶν τυχὸν συγγενῶν καὶ φί-
λων αὐτῶν.

Τὴν ἡμέραν τῶν ἐγκαίνιων, ὁ πολύμορφος συρφετὸς συνωθεῖτο εἰς τὰς
ἀγυῖας καὶ ρύμας, ἀπ' ὅπου θὰ διήρχετο ἡ πομπή, κατέκλυζε τὰ δώματα
τῶν πενιχρῶν οἰκίσκων καὶ προσέειδε ἐφορτάσιμον ὄψιν εἰς τὴν αὐστηρὰν
καὶ μελαγχολικὴν Σιών. Τὰ χονδροειδῆ ἱμάτια τῶν ἀφελῶν ποιμένων προσε-
ταρίζοντο τὰ ἀνθόσπαρτα φορέματα τῶν γυναικῶν. Ὁ συνεχὴς βόμβος, ὁ
ὁποῖος συνοδεύει πάντοτε τὰς μεγάλας λαϊκὰς συγκεντρώσεις, περιέβαλε μὲ
τὸν ἠχηρὸν του στέφανον τὰ πέριξ τοῦ ναοῦ καὶ τῶν ἀνακτόρων.

Ἀΐφνης ἀπὸ τὸν ἀνακτορικὸν περίβολον, ἦχοι σαλπίγγων εἰς διαδοχικὰ
κύματα, ἀγγέλλουν εἰς τοὺς συνηθροισμένους Ἰουδαίους τὴν ἐκκίνησιν τῆς
ἱερᾶς πομπῆς. Ἡ Κιβωτὸς ἄφινε τὸ τελευταῖον κατάλυμά της, ὅπου τὴν
εἶχε μεταφέρει ἡ εὐσέβεια τοῦ Δαυὶδ, διὰ τὴν ὑστάτην καὶ μόνιμον πλέον
κατοικίαν της. Ὁ ἀνθρώπινος ποταμὸς ὁ ὁποῖος κατέκλυζε τὴν κυρίαν ὁδὸν
ἀναταράσσεται, φρικιᾷ, αἰσθάνεται ῥίγη νὰ διατρέχουν τὰς πολλαπλᾶς σει-
ρὰς τῶν θεατῶν του. Ἐνα ἰσχυρὸν ρεῦμα, ἐκ τῶν κάτω πρὸς τὰ ἄνω δια-
νοίγει δυσκόλως μίαν δίοδον, προκαλοῦν δίνας, στροβίλους ἀνακυκλουμένους,
μέχρι τῶν ἀπωτέρων κρασπέδων, πρὶν ἢ θραυσθῶν καὶ ἡσυχάσουν, ἀνα-
παλλόμενοι εἰς τὰ ἀσβεστόχριστα τοιχία τῶν πενιχρῶν οἰκίσκων.

Προηγείται μία στρατιωτικὴ δύναμις διαμερίζουσα τὰ πλήθη, ἀκολου-
θουμένη μετ' ὀλίγον ὑπὸ τῶν ἀτελευτήτων ποιμνίων τῶν προσοριζομένων
διὰ τὴν ἑκατόμβην. Ζῶα θαυμάσια, σφύζοντα ἐκ κάλλους καὶ ζωῆς, τὰ
πλέον ἐπίλεκτα καὶ ἄψογα κατὰ τὴν κρίσιν τῶν εἰδικῶν, προκαλοῦντα τὸν
ἀμέριστον θαυμασμόν εἰς αὐτὸν τὸν λὸν ποιμένων καὶ βοσκῶν τοῦ Ἰσραήλ.

Μετὰ μίαν μικρὰν διακοπήν, νέον κῆμα ἐμφανίζεται εἰς καμπὴν τῆς
ὁδοῦ. Εἶναι αἱ ἄδουσαι, αἱ ἱεραὶ ψάλτριαι τοῦ ναοῦ ὑπὸ τὴν καθοδήγησιν
τοῦ ἀρχηγοῦ των Ἀσάφ. Περιπετυγμέναι εἰς καλαίσθητα ἐρυθρὰ καὶ
λευκὰ ἱμάτια, καὶ χιτῶνας ἐκ βαρυτίμου βύσσου, δίδουν τὸν εὐχαρι τόνον

1. Διὰ τὰς χρονολογίας καὶ περαιτέρω, ἰδέ, G. Tarouis - Salomon, σελ. 75 καὶ
ἐπ. καὶ Desnoyers. Histoire du peuple Hébreu, T. III, notes.

τῆς πομπῆς. Προχωροῦν καὶ ψάλλουν μίαν μονότονον μελωδίαν, συνοδευομένην ὑπὸ τῶν ἤχων τοῦ τόφ, μικροῦ τυμπάνου. Ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν, κατὰ ρυθμικὰ διαλείμματα δεῦτεροι ἤχοι αὐλῶν ἀναζωογονοῦν τὴν βαρεῖαν ἀρμονίαν. Τοὺς ἀποκρίνονται τὰ ἀργυρόχηρα τρίγωνα, τὰ κωδωνιστὰ σείστρα, ἀφίροντα εἰς τὸ ἐκνευριστικὸν πλατάγισμα τῶν κροτάλων νὰ ὑφάνῃ ἐν συνεχῆς χρωματικὸν βάθος.

Ἀκολουθοῦν ἱερεῖς καὶ λευῖται, ραντίζοντες μὲ τὸ αἷμα τῶν κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς παρελάσεως θυσιαζομένων ζώων, ὡς καὶ ἐκείνων ἅτινα προσεφέρθησαν πρὸ τῆς ἐκκινήσεως ἐνώπιον τῆς Σκηνῆς τοῦ Μαρτυρίου, ἐπονται δὲ ἄλλοι πολλοὶ διάκονοι θυμιῶντες μὲ κινητὰ θυμιατήρια. Ὁ δρόμος καθηγιασμένος, δύναται νὰ δεχθῇ ἀτιμωρητὴ τὰ ἅγια τῶν ἁγίων.

Αἴφνης, ὁ ἀνθρώπινος ποταμός, ἀναβράζει, συσπᾶται, ὀλολύζει, κροτεῖ τὰς χεῖρας, διὰ νὰ περιπέσῃ ἀποτόμως εἰς θρησκευτικὴν σιγήν. Μετὰ ἓνα λόχον ἐπιλέκτων, μὲ ἀσπίδας, κράνη καὶ ὄπλα καταστίλβοντα ἐκ τοῦ χρυσοῦ, ὁ βασιλεὺς, ὁ σοφὸς Σολομῶν, μὲ στολὴν ἀρχιερέως προχωρεῖ ἀργά, προηγούμενος κατὰ τινα βήματα τοῦ μεγάλου ἀρχιερέως Σαδὼκ, τοῦ λοιποῦ ἀρχιερατείου ἐν σώματι, καὶ τῶν ἀκολουθούντων πολυπληθῶν ἱερέων.

Καὶ τέλος, ἐντὸς πλαισίου στρατιωτῶν τῆς ἀνακτορικῆς φρουρᾶς μὲ τοὺς ἀξιωματικούς των καταστράπτοντας ἐκ τοῦ χρυσοῦ, θῦται καὶ λευῖται φέρουν ἐπὶ τῶν ὤμων των τὸ ἀτίμητον τεκμήριον τοῦ συμβολαίου, τὸ ὁποῖον συνῆψε εἰς ἡμέρας ἀγωνίας τοῦ Ἰσραήλ, ὁ Κύριος μετὰ τοῦ περιουσίου λαοῦ του, τὴν Κιβωτὸν τῆς Διαθήκης. Ὅπισθεν, ἄλλοι λευῖται, κομίζουσι ἐπιδεικτικῶς ὄλα τὰ ὑπόλοιπα ἱερὰ σκεύη.

Ἀκολουθῶντες, κατὰ μίαν φθίνουσαν πρόδον, καθ' ἣν ὁ ἀριθμὸς εἶναι ἀντιστρόφως ἀνάλογος τῆς κοινωνικῆς βαθμίδος, μετὰ δευτέραν ὁμάδα ψαλτῶν, λευιτῶν, ἀδόντων, ὑπὸ τοὺς ἤχους τῆς ἡδυπαθοῦς κινύρας καὶ τῆς γλυκείας ἄρπας, ἀγαπητὰ ὄργανα τοῦ Δαβὶδ, προχωροῦν οἱ μεγάλοι ἀξιωματοῦχοι τοῦ βασιλείου, οἱ ἑπαρχοὶ, οἱ στρατηγοί, οἱ κρατικοὶ ὑπάλληλοι, οἱ ἀνακτορικοὶ ὑπηρέται καὶ δοῦλοι. Ὁ δὲ ἀναρίθμητος ὄχλος κλείει τὴν πομπὴν κατὰ μίαν ἔξοχον χρωματικὴν διαβάθμισιν, ἀπὸ τῆς ἄκρας πυκνότητος εἰς τὴν διαφανὴ ἀραιότητα, ὅπου τὰ ἄτομα εὐκόλως διακρινόμενα, λαμβάνουν πάλιν τὸν προσωπικὸν των χαρακτήρα.

Ἄνὰ τὴν πόλιν, οἱ μὴ τυχόντες τῆς εὐνοίας τῆς εἰμαρμένης ὅπως ἐπιτύχουν οἰανδήποτε προνομιούχον θέσιν, κατὰ ὁμάδας, πλήρεις θρησκευτικοῦ ἐνθουσιασμοῦ, βοηθοῦντος καὶ τοῦ πορφυροεῦθρου αἵματος τῆς ἀμπέλου, ἀνέμελλον τοὺς παλαιαὺς πατροπαραδότους ψαλμούς, τοὺς ὁποίους εἶχον συνθέσει οἱ θρυλικοὶ προπάτορές των, κατὰ τὰς μακροχρονίους περιπλανήσεις των εἰς τὴν ἔρημον τοῦ Σίν.

Εἰς τὸν περίβολον τοῦ ναοῦ, τὰ πάντα προσεπάθουν νὰ δημιουργήσουν μνημειακὴν ἐντύπωσιν καὶ νὰ ἐγχαράξουν βαθέως εἰς τὴν μνήμην τοῦ λαοῦ

τὸ βαρυσήμαντον γεγονός. Πλοχομοὶ ἀνθέων καὶ κλάδων, θυρεοὶ καὶ λάβαρα κυματίζοντα εἰς τὴν ἀπαλὴν αὔραν, ἐσχημάτιζον τὴν ἀρμόζουσαν σκηνογραφίαν τοῦ μεγαλειώδους δράματος τὸ ὁποῖον ἔμελλε μετ' οὐ πολὺ νὰ ἐκτυλιχθῆ.

Ὁ Σολομών, μὲ τὴν πρέπουσαν βραδύτητα, ἀνέρχεται ἐπισήμως τὰς βαθμίδας ἑνὸς εἰδικοῦ χαλκίνου ποδίου 5×5×3 πῆχ., εὐρισκομένου πρὸ τοῦ θυσιαστηρίου, ἵνα δεσπόζη ἀφ' ὑψηλοῦ τῆς ἑορτῆς. Τὸ ποικιλόχρωμον καὶ χρυσοποικιλτον στίγμα τὸ ὁποῖον σχηματίζει, συγκεντρώνει τὰ βλέμματα χιλιάδων λαοῦ.

Ἡ συγκίνησις φθάνει εἰς τὸ κατακόρυφον. Ὁ βασιλεὺς γονυπετής, παρακαλεῖ τὸν Θεὸν νὰ εὐδοώσῃ τὴν σημερινὴν ἑορτήν, ἐνῶ ἡ Κιβωτὸς πρὸς στιγμὴν ἀκίνητος, ἐπαναλαμβάνουσα τὴν πρὸς τὰ πρόσω πορείαν τῆς εἰσέρχεται εἰς τὸ ἡμίφως τοῦ σικοῦ, βυθιζομένη βραδέως εἰς τὰ σκιερὰ βράθη τοῦ ἀδύτου. Δι' ὀλίγα λεπτὰ ἀκόμη, οἱ φανατικοὶ πιστοὶ δύνανται νὰ ἀποκομίσουν ἓν τελευταῖον δράμα, ὅταν εἰς τὸ πέρασ τοῦ ταξειδίου τῆς, ἐναποτίθεται εἰς τὸ δεβίρι, κάτω ἀπὸ τὰ ἀτάραχα ἀνθρωπόμορφα Χερουβεῖμ. Τὸ βαρὺ παραπέτασμα πίπτει διὰ μιᾶς, ἀκούεται ὁ κρότος μιᾶς θύρας ἢ ὁποῖα κλείει, καὶ τὸ ἅγιον τῶν ἁγίων κατέχει διὰ παντός, ἀόρατον πλέον εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν βεβήλων, τὴν Διαθήκην τοῦ Ἰεχωβά. Καὶ ἡ παράδοσις διετήρησε, ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν, τὸν εὐσεβῆ θρῦλον, καθ' ὃν ὁ Ὑψιστος ὑπὸ μορφὴν νεφέλης, ἐνέπλησε τὸν πάνσεπτον Οἶκον Του.

Πυκναὶ τολύπαι καπνοῦ, ὡς ἀναδίδουν ἀφειδῶς τὰ πολυπληθῆ θυμιατήρια, ἐκδιώκουν ἀπὸ τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ ναοῦ τοὺς ἱερεῖς, ἀξάνουν, στροβιλίζοντα καὶ ἔρχονται νὰ ἀγιάσουν διὰ τῆς παρουσίας των τὰ ἔξαλλα πλήθη. Ὅλοι, ὡς εἷς μόνον ἄνθρωπος πίπτουν πρηνεῖς, μὲ τὸ πρόσωπον εἰς τὸν κονιορτόν, προσευχόμενοι εἰς ἄφρασιν ἁμαρτιῶν, ἐνώπιον τῆς ἐπικρεμαμένης δργῆς τοῦ Ἰεχωβά.

Εἶναι ἡ κατάλληλος ψυχολογικὴ στιγμή, τὴν ὁποῖαν ἐκλέγει ὁ σοφὸς Σολομών, διὰ νὰ ἐκφράσῃ ἔξ ὀνόματος ὄλων, τὰ αἰσθήματα τοῦ λαοῦ του, ἀποδίδων εἰς μακρὰς ποιητικὰς περιόδους, χάριτας εἰς τὸν Θεὸν τοῦ Ἰσραήλ. Ἀκολούθως, ἀποπεινόμενος εἰς τοὺς ὑπνῶνας του, ἀφ' οὗ τοὺς κηλόγησεν εὐχεται ὅπως ὁμοίως ἢ εὐλογία τοῦ Κυρίου μὴ λείψῃ, ἡμέραν καὶ νύκτα, ἀπὸ τὸν ἐκλεκτόν του λαόν. Περαιτῶν, ὑψώνει τὴν χεῖρα, δίδει τὸ σύνθημα τῆς ἐκατόμβης, ἐνῶ ἀποτόμως ἀντηχοῦν αἱ 120 ἀργυραὶ σάλπιγγες, συνοδευόμεναι ὑπὸ τῶν ἤχων τῶν κυμβάλων, νάβλων καὶ κινυρῶν καὶ τῶν ψαλμοδιῶν τῶν Λευϊτῶν, ἱσταμένων ἔναντι τοῦ θυσιαστηρίου.

Ἐκ τῆς θυσίας, κύματα ὀλόκληρα αἵματος κατέκλυσαν τὸ αἶθριον. Καὶ ὅπως λέγεται, τὴν ἡμέραν ἐκείνην, ἔπεσε ὑπὸ τὴν μάχαιραν τῶν ἱερέων ἡ ἀμύθητος ἀγέλη τῶν 22.000 βοῶν καὶ ἓν ποίμνιον 120.000 προβάτων. Ἐπειδὴ δὲ τὸ θυσιαστήριον τῶν ὀλοκαυτωμάτων ἀπεδείχθη ἀνεπαρκὲς διὰ νὰ περιλάβῃ τοὺς ὄγκους τῶν πρὸς καῦσιν θυμάτων, ὁ ἴδιος ὁ βασιλεὺς

ἠτοίμασε ἓνα εἰδικὸν χῶρον εἰς τὸ μέσον τῆς αὐλῆς, καὶ προσέφερε ἐκεῖ τὰ πολυπληθῆ ἀναθήματα. Οὕτω, λέγει ἡ Γραφή, «τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, ἠγάσεν » ὁ βασιλεὺς τὸ μέσον τῆς αὐλῆς τὸ κατὰ πρόσωπον τοῦ οἴκου Κυρίου» ὅτι » ἐποίησεν ἐκεῖ τὴν ὀλοκαύτωςιν καὶ τὰς θυσίας καὶ τὰ στέατα τῶν εἰρηνικῶν, ὅτι τὸ θυσιαστήριον τὸ χαλκοῦν τὸ ἐνώπιον Κυρίου μικρὸν τοῦ μῆ » δύνασθαι τὴν ὀλοκαύτωςιν καὶ τὰς θυσίας τῶν εἰρηνικῶν ὑπενεγκεῖν...» (Γ' Βασιλ. Η' 64). Καὶ τότε, «καὶ τὸ πῦρ κατέβη ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καὶ κατέ- » φαγε τὰ ὀλοκαυτώματα καὶ τὰς θυσίας, καὶ δόξα Κυρίου ἔπλησε τὸν οἶκον» (Β' Παρ. Ζ', 1).

Ἡ ἑορτὴ διήρκησεν ἐπὶ ἑπτὰ ἡμέρας, καθ' ἃς ἅπας ὁ λαὸς διητάτο ἐκ τῶν κρεάτων τῶν θυσιῶν, καὶ εὐωχεῖτο δαπάναις τοῦ βασιλέως. Κατόπιν δέ, τὴν ὀγδόην ἡμέραν, «ἐξαπέστειλε τὸν λαὸν καὶ εὐλόγησαν τὸν βασιλέα, » καὶ ἀπῆλθεν ἕκαστος εἰς τὰ σκηνώματα αὐτοῦ χαίροντες καὶ ἀγαθῇ καρ- » δίᾳ ἐπὶ τοῖς ἀγαθοῖς, οἷς ἐποίησε Κύριος τῷ Δαυιδ δούλῳ αὐτοῦ καὶ τῷ » Ἰσραὴλ λαῷ αὐτοῦ» (Γ' Βασιλ. Η' 66).

Ὁ περιλαμπρὸς ναὸς τοῦ Σολομῶντος ἔμελε νὰ ἔχη τὴν μοῖραν τὴν ὁποίαν γνωρίζομεν. Πρὶν ἢ παρέλθουν 400 ἔτη, ἡ λύσσα τοῦ πολέμου τὸν εἶχε μεταβάλλει εἰς καπνίζον ἐρείπιον, ἐνῶ οἱ θησαυροὶ του εἶχον μεταφερθῆ εἰς Βαβυλῶνα. Μόνον μερικοὶ φανατικοὶ ἤρχοντο ὡς προσκυνηταὶ εἰς τὸν ἐρημωμένον πλέον ἐκεῖνον τόπον.

Εἰς τὴν ρεμβώδη φαντασίαν τῶν Ἰουδαίων τῆς αἰχμαλωσίας, ὀφείλομεν καὶ ἡμεῖς τὰ αἰσθήματά μας. Ἀκουσίως, κατώρθωσαν νὰ μᾶς μεταδώσουν κάτι ἀπὸ τὸν φανατισμὸν των, τὸν ἀμέριστον θαυμασμόν, πρὸς τὸν μοναδικὸν αὐτὸν ναόν. Οὐσιαστικῶς ὅμως, τί ἀκριβῶς πίστιν πρέπει νὰ δώσωμεν εἰς τὰ ὅσα μᾶς παραδίδουν τὰ ἱερὰ κείμενα;

Ἀρχιτεκτονικῶς, ὁ ναὸς ἀπετελεῖτο ἀπὸ ἐν ὄρθογώνιον παραλληλεπίπεδον μήκους 45,00μ. πλάτους 25,00μ καὶ ὕψους 20,00μ. (:) πρὸ τοῦ ὁποίου ὁ πυλὸν ἔφθανε ἀπὸ 30,00 ἕως 60,00μ. κατὰ τὰς διαφόρους ἐποχάς. Διὰ νὰ ἔχωμεν σαφεστέραν ἔννοιαν, ἄς τὸν συγκρίνωμεν πρὸς τὸν κατὰ τὸ μᾶλλον μετρίου μεγέθους Παρθενῶνα. Οὗτος περιλαμβάνεται εἰς σχῆμα παραλληλεπίπεδου 70×35×19 μέτρων περίπου, ὥστε ἐν κατόψει τοῦλάχιστον νὰ ὑπερέχη κατὰ πολὺ τοῦ ναοῦ τῆς Σιών, ἂν τὸ ὕψος του εἶναι περίπου τὸ αὐτό. Βεβαίως, διάφορα ἄλλα προσκτίσματα, ὡς βοηθητικοὶ χῶροι, πρόπλα, στοαί, καὶ δυστυχῶς μεταγενέστερα εἰδωλολατρικὰ ἱερά, ἔδιδον εἰς τὸν ναὸν μεγαλυτέραν ἀνάπτυξιν ἐντὸς τοῦ μεγάλου περιβάλλου, ὥστε ἡ σύγκρισις νὰ καθίσταται μᾶλλον προβληματικῆ.

Ἄλλὰ, ἂν δὲν παρουσίαζε τὰς διαστάσεις, καὶ τὸ ἑλληνικὸν πνεῦμα τοῦ Φειδίου, τοῦλάχιστον, κατὰ ὅλως ἀνατολικὴν νοοτροπίαν, τὰ βαρύτερα ὑλικά προσεπάθουν νὰ ἀναπληρώσουν τὴν ἀνύπαρκτον λεπτότητα. Ἡ κέδρος, ὁ χρυσοῦς καὶ οἱ πολύτιμοι λίθοι, ἔρρεον, πανταχόθεν. Ἀντὶ τῆς λιτότητος

τοῦ χρυσελεφαντίνου ἀγάλματος τῆς Ἀθηνᾶς, δλόκληροι χρυσωμένοι ἐπιφάνειαι, καὶ τὰ τερατόμορφα Χερουβείμ ἀντεκαθίστων διὰ τοῦ πλούτου των, ὅτι ἀνώτερον αἶσθημα ἐξέφευγε τῆς πρωτογόνου ἀκόμη αἰσθητικῆς τῶν Ἰουδαίων.

Ἄλλὰ διὰ νὰ εἴμεθα δίκαιοι, πρέπει νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι ὁ ναὸς τοῦ Σολομῶντος, χωρὶς νὰ φθάσῃ τὸ ἰδεῶδες ἐνὸς ἑλληνικοῦ ἀρχιτεκτονήματος, ἦτο διὰ τὴν ἐποχὴν του καὶ τὸν ἀπλὸν ἰουδαϊκὸν λαόν, ἐν πραγματικὸν ἀριστούργημα. Ἐπίσης, δὲν πρέπει νὰ παραβλέψωμεν ὅτι, χάρις εἰς τὴν ἰδρυσιν αὐτοῦ, ἠδραιώθη ἡ ἰδέα τοῦ Ἰουδαϊκοῦ ἱερατείου, πολυπληθοῦς κοινωρίας εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Κυρίου, καθὼς καὶ τῶν κοινῶν θνητῶν, κατὰ τὴν ἐπίσημον θρησκείαν, προθύμου νὰ μεσολαβῇ μεταξὺ τῶν πιστῶν καὶ τῆς θεότητος. Ἡ αὐστηρὰ ἠθικὴ τοῦ Ἰουδαϊκοῦ λαοῦ, ἤρχισε διαβλέπῃ δι' αὐτῶν, τὴν ἰκανότητα τῆς ἀπολυτρόσεως. Καὶ χάρις εἰς τὸ ἱερατεῖον, σάρκα ἐκ τῆς σαρκὸς τοῦ ναοῦ, ἡ σκιά τοῦ ἱεροῦ, ἐξηπλώθη ἐπὶ τοῦ Ἰσραὴλ ἐξασκοῦσα μίαν ἀκατανίκητον ἐλξιν τοῦ ἰουδαϊκοῦ στοιχείου τῆς αἰχμαλωσίας πρὸς τὰ καταστραφέντα πάτρια, καὶ ἀναπτεροῦσα τὰς ἀσβέστους ἐλπίδας του.

Ἡ μορφή τοῦ Σολομῶντος, ὡς ἄμεσος συνέπεια αὐτῆς τῆς ἐξιδανικεύσεως, κραταιοῦται καὶ ὑψοῦται ἐπιβλητικὴ καὶ ἀλάνθαστος ἀνὰ τοὺς αἰῶνας.

Ὁ αὐτός, πιθανῶς ἐσφαλμένος, ἀλλὰ πόσον ὑπέροχος θρύλος, διετηρήθη καὶ μέχρι τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἰουστινιανοῦ, ὅστις εἰς τὰ σελαγίσματα τοῦ ναοῦ τοῦ Σολομῶντος ἀπέβλεπε, ὅταν ἔκτιζε τὴν Ἀγίαν Σοφίαν του. Καὶ ὅταν, ἀκάματος ἐμπνευστῆς ἐνὸς τοιούτου μεγαλοουργήματος, ἅμα τῷ πέρατι αὐτοῦ ὅτε τὰ πάντα ἐν αὐτῷ διετρᾶνον τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ τῶν Χριστιανῶν, χωρήσας ταχέως, ἀπεσπᾶσθη τῆς λοιπῆς ἀκολουθίας, καὶ κατεχόμενος ὑπὸ ἀφᾶτου ἐνθουσιασμοῦ, ἐστάθη ὑπὸ τὸν παμμέγιστον τροῦλλον ἀναγκράξας.

«Δόξα τῷ Θεῷ, τῷ καταξιώσαντί με τοιοῦτον ἔργον ἐπιτελέσαι.
Νενίκηκά σε, Σολομών».

VI. Ο ΝΑΟΣ ΤΟΥ ΙΕΖΕΚΙΗΛ (ΙΕΖΕΚΙΗΛ, Μ', ΜΑ', ΜΒ', ΜΓ')

Διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ παρόντος κεφαλαίου εἴμεθα ὑποχρεωμένοι νὰ ἀφίσωμεν τὸ στερεὸν ἔδαφος τῆς πραγματικότητος καὶ νὰ ριψοκινδυνεύσωμεν εἰς τὰς ἀπατηλὰς νεφέλας τοῦ δραματισμοῦ. Ἄν ὁ ναὸς τοῦ Σολομῶντος ὑπῆρξε πράγματι ἐν οἰκοδόμημα ἱστορικῶς ἐξηκριβωμένον, τοῦναντίον ὁ ὑπ' ὄψει ναὸς τοῦ Ἰεζεκιήλ δὲν εἶδε τὸ φῶς παρὰ μόνον εἰς τὴν γόνιμον φαντασίαν τοῦ προφήτου τῆς αἰχμαλωσίας.

Τὸ ἐξημμένον πνεῦμα τοῦ δραματιζομένου Ἰεζεκιήλ, εὗρίσκετο διαρκῶς ἀπησχολημένον εἰς ὑπερφυσικὰ συνομιλίαις, μεταδίδον τὴν μῆνιν τοῦ

Ἐπίσταντο καὶ στιγματίζον τὴν ἁμαρτωλὴν συμπεριφορὰν τοῦ λαοῦ τοῦ Ἰσραὴλ ἔναντι τοῦ Κυρίου του. Προφητεύων ἀναρίθμητα δεινά, ἐν τούτοις, καταρωθῶναι καὶ χυλὴν ὀλίγον βάλαμον εἰς τὰς ψυχὰς τῶν μενανσοῦντων ὁμοεθνῶν των, προλέγων τὴν ἐκ νέου ἐγκατάστασίν των εἰς τὴν γῆν τοῦ Ἰσραὴλ, ὑπὸ τὰς εὐλογίας τοῦ Ἰεχωβᾶ.

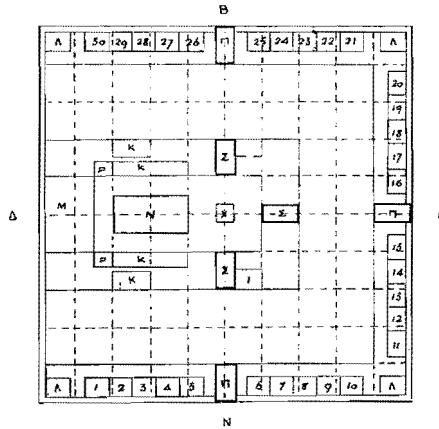
Μεταξὺ τῶν δραμάτων τὰ ὁποῖα παρελαύνουν πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν του, συγκαταλέγεται καὶ τὸ πραγματικῶς παράδοξον ὄνειρον, ἔνθα Ἄγγελος Κυρίου, τὸν ὀδηγεῖ εἰς τὸ μέρος ὅπου θὰ ἀνοικοδομηθῆ εἰς τὸ μέλλον ὁ Οἶκος τοῦ Θεοῦ. Μὲ τὸ σπαρτίον τῶν οἰοδόμων καὶ τὸν κάλαμον ὡς μέτρον ἀνά χεῖρας, ὡς καλὸς ἀρχιτέκτων ὑπερήφανος διὰ τὸ ἔργον του, φθάνει νὰ τοῦ ὑποδείξῃ μέχρι καὶ τῶν λεπτομερειῶν τοῦ νέου κτίσματος. Ἡ παράδοξος αὐτὴ ἀκριβεία, ὡσὰν νὰ προήρχετο ἀπὸ ἐξ ἐπαγγέλματος τεχνικόν, μὴ συναντωμένη εἰς ἄλλα παραπλήσια δράματα, ὡς π. χ. τῆς Οὐρανίου Σιδῶν τῆς Ἀποκαλύψεως τοῦ Ἰωάννου (Ἀποκαλ. ΚΑ΄10—21) ὅπου αἱ πληροφορίες εἶναι ἐντελῶς γενικοῦ ἐνδιαφέροντος, καὶ μὴ δυνάμεναι νὰ πραγματοποιηθῶσι, ἐξηγεῖται ἐκ τοῦ ὅτι ὁ Ἰεζεκιὴλ κατὰ τὴν νεανικὴν του ἡλικίαν, ὡς μεμνημένος ἱερεὺς, ἐγνώριζε κατὰ βάθος τὸν ναὸν καὶ τὰ περὶ αὐτόν. Ἰσως δὲ καὶ νὰ εἶχε ὑπ' ὄψει του καὶ τὴν πραγματικὴν ἀρχιτεκτονικὴν κάτοψιν, τίς οἶδε ὑπὸ τίνος ἐκπονηθεῖσαν, τὴν χρησιμοποιηθησομένην διὰ τὴν μέλλουσαν προσδοκωμένην ἀνοικοδόμησιν.

Ἡ στρουφνὴ καὶ ἀπόκρυφος γλῶσσα τὴν ὁποίαν μεταχειρίζεται, ἰδίως κατὰ τὴν μετάφρασιν τοῦ ἑβραϊκοῦ κειμένου ὑπὸ τῶν Ο', ἀπεγοήτευσε πολλοὺς σοβυροὺς μελετητάς. Τουναντίον αὐτὴ ἀκριβῶς ἢ δυσκολία ἐκίνησε τὸ ἐνδιαφέρον ἐτέρας μερίδος ἐπιστημόνων, ἧτις βασιζομένη ἐπὶ τοῦ κειμένου καὶ τῶν ἀρχαιολογικῶν εὐρημάτων, ὡς καὶ ἀναλογικῶς συγκρίνουσα τὴν περιγραφὴν μὲ μνήμειά ἄλλων συναφῶν ἀνατολικῶν πολιτισμῶν, ἐπέτυχε νὰ δώσῃ μίαν ἀληθοφανῆ ἀναπαράστασιν. Ἀρτία εἰς τὰς γενικάς τῆς γραμμὰς καὶ τοὺς ὄλους γενικοὺς τῆς ὄγκους, ἀναμφιβόλως σφάλλει εἰς τὰς περαιτέρω λεπτομερείας. Τοῦτο εἰρήσθω ἐν παρόδῳ, ὁμολογεῖται καὶ ὑπὸ αὐτῶν τούτων τῶν προειρημένων ἐπιστημόνων, πρᾶγμα περιποιῶν τιμὴν εἰς τὴν πλήρη ἐπιστημονικὴν αὐτῶν συνείδησιν.

Ἡ καλύτερα καὶ σχεδὸν κλασσικὴ καταστάσα μελέτη τοῦ ναοῦ τοῦ Ἰεζεκιὴλ, εἶναι, ὡς ἐλέχθη καὶ ἀνωτέρω, ἡ ἐπιχειρηθεῖσα ὑπὸ τῶν G. Perrot καὶ Ch. Chipiez εἰς τὸν Δ' τόμον τῆς μνημειώδους αὐτῶν Histoire de l'art dans l'Antiquité. Ἡ προσήλωσις καὶ ἡ κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἦττον ἐπιτυχὴς μελέτη καὶ ἀναπαράστασις κτηρίου οὐδέποτε ὑπάρξαντος, περισσότερον ἢ διὰ τὰ ἱστορικῶς βεβαιωμένα προηγηθέντα ἢ ἐπόμενα τῆς αἰχμαλωσίας μνημεία, δὲν ὀφείλεται εἰς παραδοξολόγον ἀντίληψιν τῶν ὑπ' ὄψει ἀρχαιολόγων. Ἀλλά, μόνον καὶ μόνον, εἰς τὸ ὅτι τὸ κείμενον τοῦ Ἰεζεκιὴλ περιέχει τὰς πλέον διεξοδικὰς περιγραφὰς ἐξ ὧν

μᾶς διέσωσεν ἡ Ἁγία Γραφή, συνεπικουρούντων καὶ τῶν βιβλίων τοῦ Ἰουδαίου ἱστορικοῦ, Φλαβίου Ἰωσήπου.

Ὁ ἔξωτερικὸς περιβόλος τοῦ ὑποθετικοῦ τούτου ναοῦ σχηματίζει τετράγωνον πλευρᾶς 500 πήχεων. Ἀμέσως δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν, ὅτι τὰ ἐντὸς αὐτοῦ οἰκοδομήματα, εὐρίσκονται διατεταγμένα κατὰ μέθοδον ἀπλήν, ἀριθμητικὴν οὕτως εἰπεῖν. Διὰ τῆς διαιρέσεως τοῦ βασικοῦ τετραγώνου ὑπὸ δύο δεσμῶν παραλλήλων πρὸς τὰς πλευρὰς τῆς ὀρθῆς γωνίας τοῦ τετραγώνου, ἴσαπεχουσῶν κατὰ 50 πήχ., ἐπιτυγχάνομεν χαρακτηριστικὰς κορυφὰς τῶν

Σχ. 12. Γενικὸν διάγραμμα τοῦ Ναοῦ κατὰ Ἰεζεκιήλ. Κλίμαξ, 1 ἕκ. = 100 πχ.
Ὑπόμνημα: Π Πυλώνες, Ι Στοαί,
Χ Θυσιαστήριον ὀλοκαυτωμάτων,
Ν Ναός, Κ Διαμερίσματα ἱερῶν,
Ρ Μαγειρεῖα ἱερῶν, Μ Parvar,
Λ Μαγειρεῖα λαϊκῶν.

(Benzinger. Hebräische Archäologie. σελ. 331.)

ἐν αὐτῷ κτισμάτων. Ἔχοντες ὑπ' ὄψει τὴν ἐκτεθεισάν χάραξιν, δυνάμεθα νὰ βοηθηθῶμεν κατὰ πολὺ εἰς τὴν προσπάθειαν ἀναπαραστάσεως αὐτοῦ. (Σχ. 12).

Τῇ βοήθειᾳ τῆς γενικῆς κατόψεως, μᾶς εἶναι εὐκόλον νὰ προβῶμεν εἰς σύντομον περιγραφὴν τοῦ ναοῦ καὶ τῶν παραρτημάτων του. Τὸ πάχος τοῦ ἔξωτερικοῦ περιβόλου εἶναι 6 πήχ. Εἰς αὐτὸν ἀνοίγονται τρία πρόπυλα, κατὰ τοὺς δύο ἄξονος, πρὸς Β.Α. καὶ Μ. Ἐκαστον τούτων, ἐγγεγραμμένον εἰς ὀρθογώνια 25×50 πήχ., μὲ τὴν μεγαλυτέραν διάστασιν αὐτοῦ κατὰ τὸν ἄξονα, ἀποτελεῖται ἀπὸ προθάλαμον, τρία δωμάτια φυλάκων ἑκατέρωθεν τῆς κεντρικῆς διόδου, καὶ τέλος, ὀπισθόδομον βλέποντα εἰς τὸ ἐσωτερικόν.

κὸν τῆς αὐλῆς. Ὑπεράνω αὐτοῦ τοῦ τελευταίου, ὑψοῦται μεγαλοπρεπῆς πυλὼν 60 πήχεων, μὲ ἀνάγλυφον διακόσμησιν φοινίκων καὶ ροιῶν.

Κατὰ τὰς τρεῖς ἐλευθέρως πλευρὰς τοῦ περιβόλου καὶ πρὸς τὴν ἐξωτερικὴν λεγομένην αὐλὴν τρυῖ Ἰσραήλ, διότι ἐκεῖ μόνον Ἰσραηλίται ἐγίνοντο δεκτοί, ἀπαγορευομένης τῆς εἰσόδου εἰς τοὺς ἄλλοθρήσκους, ὑπῆρχον τριακόντα, κατὰ τὸ κείμενον, δωμάτια διὰ τὰς διαφόρους χρήσεις, ἴσως δὲ καὶ στοαί. Τὰς τέσσαρας γωνίας κατεῖχον μαγειρεῖα θολοσκεπῆ, διαστάσεων 30×40 πήχεων ὅπου παρεσκευάζοντο τὰ κρέατα τῶν θυσιασθέντων ζῶων, τῶν προερχομένων ἐκ τῶν λαϊκῶν ἀναθημάτων, καὶ τῶν ὁποίων ἡ βρωσις ἐπετρέπετο εἰς ταὺς προσφέροντας αὐτὰ ἢ καὶ τοὺς πτωχοὺς (:). Πρὸ αὐτῶν ὑπῆρχε λιθόστρωτον, συμπληροῦν τὸ γενικὸν πλάτος τῶν 50 πήχεων τοῦ προπύλου. Τὸ λιθόστρωτον τοῦτο χαρακτηρίζεται σαφῶς ὡς κατώτερον, δημιουργοῦν αὐτομάτως τὴν ἔννοιαν ἐτέρου ἀνωτέρου, κειμένου εἰς ἀπόστασιν 100 πήχ. ἀπὸ τοῦ πρώτου. Τὸ δεύτερον λιθόστρωτον, περιέβαλε τὸν ἐσωτερικὸν περίβολον, ἔφ' οὗ ἠνοίγοντο ἀκριβῶς ἔναντι τῶν πρώτων, τὰ πρόπλα εἰσόδου εἰς τὸ αἶθριον τοῦ ναοῦ. Πανομοίωτα τῶν ἐξωτερικῶν, παρουσίαζον τὴν μόνην διαφορὰν ὅτι ἦσαν ἀντιθέτως ἐστραμμένα, ὥστε οἱ πυλῶνες τοῦ ἐξωτερικοῦ καὶ ἐσωτερικοῦ νὰ εὐρίσκονται ἀντιμέτωποι, δηλαδὴ ἡ κυρία ὄψις αὐτῶν, ἡ πλεόν διακεκοσμημένη, νὰ ἀναφέρεται εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ Ἰσραήλ, καὶ οὐχὶ πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν αἶθριον. Εἰς τὸν ὀπισθόδομον τῶν ἐσωτερικῶν προπύλων ἦσαν τοποθετημέναι τράπεζαι διὰ τὴν πλύσιν τῶν θυμάτων, ὥστε ταῦτα νὰ εἰσέρχωνται καθαρὰ εἰς τὸν ἡγιασμένον χώρον. Εἰς τὸ ἐσωτερικὸν αἶθριον, μόνον οἱ ἱερεῖς ἐγίνοντο δεκτοί.

Κατὰ τὴν περίμετρον τῆς ἐσωτερικῆς αὐλῆς, καὶ κατὰ τὰς τρεῖς μόνον πλευρὰς ὑπῆρχον αἶθουσαι ἐν εἴδει στοῶν, ἐνθα ἐξεδέροντο καὶ ἐτεμαχίζοντο τὰ θύματα, ἀποσπωμένου τοῦ στέατος διὰ τὴν καῦσιν, ἐνῶ τοῦ ὑπολοίπου μέρους λαμβάνοντος τὸν προορισμὸν του, ἀναλόγως τῶν τύπων τῆς λατρείας καὶ τῶν κρατούντων ἐθίμων.

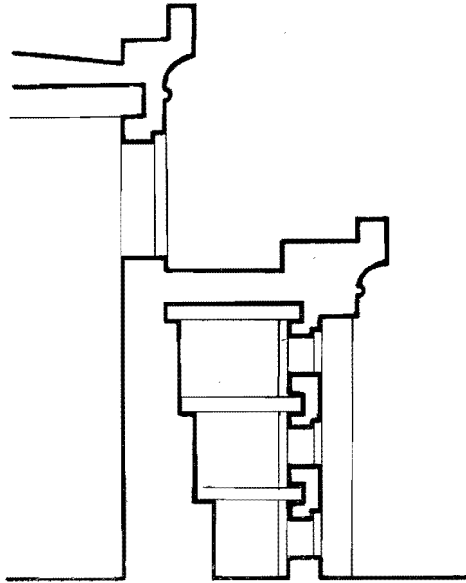
Ἐπίσης ἄλλα διαμερίσματα ἀντεπεκρίνοντο εἰς τὰς ἀνάγκας τοῦ ἱερατείου ὡς π.χ. διὰ τοὺς ψάλτας κ.λ.π. Ἀναγκαστικῶς ὑπῆρχον ἀπὸ ἐδῶ μαγειρεῖα διὰ τὴν ὄπτησιν τῶν θυμάτων ἅτινα προσεφέροντο κατὰ τὴν καθημερινὴν προΰνην καὶ ἐσπερινὴν ἐπίσημον ἱερατικὴν θυσίαν. Τὰ κρέατα αὐτῶν, ἱερὰ ὄντα, δὲν ἐπετρέπετο νὰ ἐξέρχωνται τοῦ ἐσωτερικοῦ αἶθριου, ἀλλὰ ὄφειλαν νὰ καταναλίσκωνται ἐντὸς αὐτοῦ (Ἰεζ. ΜΣΤ' 20). Ἔτερα διαμερίσματα ἐφημερευόντων (:), ἱερέων, τῶν θυτῶν πιθανῶς, εὐρίσκοντο ἐνσφηνωμένα εἰς τὰς γωνίας τοῦ περιβόλου.

Εἰς τὸ κεντρικὸν αἶθριον, διαστάσεων 100×100 πηχ., ἔπρεπε νὰ ὑπῆρχον τὰ διὰ τὸν προηγούμενον ναὸν ἀναφερόμενα ἀντικείμενα μὴ κατονομαζόμενα, πλὴν τοῦ θυσιαστηρίου τῶν ὀλοκαυτωμάτων, οὗτινος αἱ διδόμεναι

διαστάσεις χρήζουσι μᾶλλον ἰδιαιτέρας ἐρμηνείας πρὶν ἢ ἀποδοθῶν ἔστω καὶ χρονολογικῶς.

Ὁ κύριος ναὸς ἐξωτερικῶν διαστάσεων 50×100 πηχ., εἶχε πάντοτε τὸν αὐτὸν πρὸς ἀνατολὰς προσανατολισμόν.

Εἶναι σχεδὸν καθ' ὅλα ὅμοιος πρὸς τὸν τοῦ Σολομῶντος. Ὁ πρόδομος πλάτους 20 πηχ., ἔχει βάθος 11 πηχ., μὲ ἐξωτερικὴν θύραν πλάτους 14 πηχ., ἔφευγεν εἰς τὸν σηκὸν (διαστάσεων 40×20 πηχ.), δι' ἑτέρας θύρας 10 πηχ., καὶ διὰ τῆς τρίτης θύρας 6 πηχ., ἀπὸ τούτου εἰς τὸ ἄδυτον (20×20 πηχ.), ἀνοιγομένης εἰς τὸ ἐκεῖ ξύλινον διαχώρισμα πάχους 2 πηχ. Τὸ πάχος τοῦ

Σχ. 13. Ἐγκαρσία τομὴ τοῦ Ναοῦ κατὰ Ἰεζεκιήλ.

Κλ. 1 ἐκ.—5 πηχ.

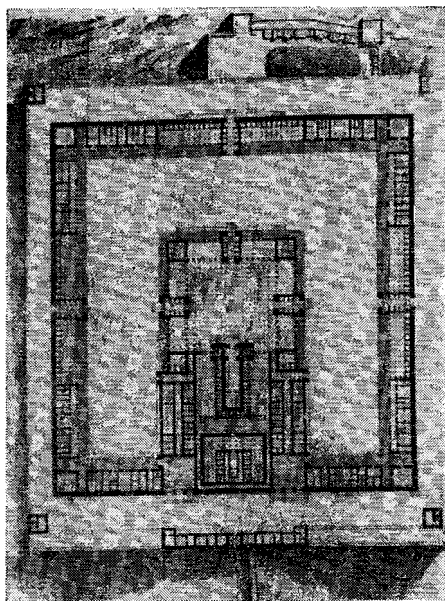
(G. Perrot et Ch. Chipiez, Histoire de l'Art, T. IV, col. 201)

ἐξωτερικοῦ τοίχου ἦτο 6 πηχ. Καὶ ἐδῶ ἐπίσης ὑπῆρχον πρὸς Β. Α., καὶ Ν., τριάκοντα δωμάτια εἰς τρεῖς ὁρόφους, κατὰ τὴν αὐτὴν ὡς προηγουμένως διάταξιν, ἀλλὰ μὲ πλάτος τοῦ ἰσογείου 4 πηχ. διαπλατυνόμενον εἰς 5 καὶ 6, εἰς βάθος τοῦ τοίχου τοῦ σηκοῦ, μὲ δύο εἰσόδους πρὸς Β. καὶ Ν. Ὁ ἐξωτερικὸς τοίχος εἶχε πάχος 5 πηχ. (Σχ. 13). Ἐκατέρωθεν τοῦ ναοῦ, καὶ ὄλιγον πρὸς Δ. τοποθετοῦνται δύο οἰκοδομήματα 50×100 πηχ. εἰς τρεῖς ὁρόφους ἐν ἑσοχῇ, ὥστε ὁ ὑπερκείμενος νὰ εἶναι στενωτέρος τοῦ ὑποκειμένου, χρησιμεύοντα ὡς γαζοφυλάκια, ἔστιατόρια, ὑπνοδωμάτια, ἱματιοθῆκαι κ.λ.π.

Ὅπισθον τοῦ ναοῦ, ἀναφέρεται τρίτον μυστηριῶδες οἰκοδόμημα, 70×90

πη. πιθανῶς τὸ Παρθῆρον, τὸ ὁποῖον ἴσως κατὰ τοὺς πρὸ τῆς αἰχμαλωσίας τεταραγμένους χρόνους νὰ ἐχρησίμευεν ὡς τόπος τελέσεως μυστηρίων καὶ λατρείας εἰδωλολατρικῶν (;) θρησκειῶν.

Πέριξ τοῦ ἐσωτερικοῦ περιβόλου, καθ' ὅλας τὰς διευθύνσεις, διέτρεχε περιαιύλιον πλάτους 50 πήχ., τὸ ὁποῖον ἐχρησίμευεν ὡς τόπος συγκεντρώσεως τῶν Ἰσραηλιτῶν τὸ θρησκεῦμα κατοίκων τῆς Ἱερουσαλήμ. Ἴσως, πρὸς Δυσμὰς τοῦ προαυλίου, νὰ ἦτο τὸ οἰκοδόμημα, ἐμφανὲς εἰς τὴν ἀναπαράστασιν, εἰς τὸ ὁποῖον ἐσταυλίζοντο οἱ ἵπποι καὶ τὰ ἄρματα, οἱ ἀφιερωμένοι εἰς τὸν Ἥλιον (Δ' Βασιλ. ΚΓ' 11). (Σχ. 14 καὶ 15).

Σχ. 14. Γενικὴ κάτοψις τοῦ Ναοῦ κατὰ Ἱεζεκιήλ. (Ἀναπαράστασις Ch. Chipiez).
(G. Perrot et Ch. Chipiez. Histoire de L'Art. T. IV, σελ. 246, πῖναξ I).

Ἐκτὸς καὶ αὐτοῦ τοῦ περιβόλου τῶν ἐθνικῶν, πρὸς νότον δύνανται νὰ τοποθετηθοῦν τὰ κτίσματα τοῦ Μιφκάδ.

Ἡ ἐν γενικαῖς γραμμαῖς περιγραφὴ τοῦ ναοῦ, ἧς σύνοψιν παρεθέσαμεν, ἀναφέρεται κυρίως εἰς τὴν κάτοψιν αὐτοῦ. Ὁ ὀδηγὸς τοῦ Ἱεζεκιήλ, φαίνεται ἀγνοῶν ὅτι τὰ κτήρια ἐκτείνονται κατὰ τὰς τρεῖς διαστάσεις ἐν τῷ χώρῳ: Μόλις καὶ ἐντελῶς συμπτωματικῶς μανθάνομεν ὅτι ὑπῆρχον 7 βαθμίδες εἰς τὸ πρῶτον πρόπυλον, 8 εἰς τὸ δεύτερον καὶ 10 πρὸ τοῦ ναοῦ, δημιουργοῦσαι μίαν ἁρμονικὴν διαδοχὴν ἐπιπέδων, ὑψηλοτέρων τὸ ἐν τοῦ ἄλλου, ὥστε νὰ ὀδηγῆται ἡρέμα ὁ ἐπισκέπτης ἀπὸ τοῦ ἔξω περιβόλου μέχρι τοῦ ναοῦ, τοῦ τῶν πίντων δεσπόζοντος. (Συνεχίζεται)